

امروز در نشست خبری بورس کالا مطرح شد:

دولت پشت بورس کالا درآمد

جواد جهرمی با اشاره به طرح مجلس مبنی بر تنظیم بازار کالاهای مشمول الزام به عرضه در بورس‌های کالایی تاکید کرد: با پیگیری‌های رییس سازمان بورس و وزیر اقتصاد و دارایی، دولت مخالفت خود را در این خصوص طی نامه‌ای در جلسه ۵ تیرماه اعلام کرد. امیدواریم نمایندگان مجلس هم این موضوع را مورد بررسی قرار دهند، زیرا این طرح می‌تواند مشکلات جدی را برای بازار سرمایه و شرکت‌های تولیدی ایجاد کند.

به گزارش پایگاه خبرنگاران گروه بورس، بانک و بیمه گزارش خبر، معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران با اشاره به طرح مجلس مبنی بر تنظیم بازار کالاهای مشمول الزام به عرضه در بورس‌های کالایی (که چندی پیش نیز رییس سازمان بورس و اوراق بهادار طی نامه‌ای پیگیری لزوم خروج مجلس از این طرح را خواستار شد و بر لزوم ارجاع آن به کمیسیون اقتصادی مجلس همراه با اصلاحات اساسی درخواست کرد تا این طرح ضمن رفع ابهام به طرح اصلاح قانون بازار اوراق بهادار الحاق شود). و سپردن نبض معاملات بورس کالا به کارگروهی، گفت: این طرح از قدیم بود و در صحن مجلس نیز مطرح و مصوب شده بود، اما در طرح جدید بندهایی به آن اضافه شد که این بندها مساله‌ساز است. از لحاظ منطقی بورس کالا زیرمجموعه سازمان بورس است و بالاتر از آن شورای عالی بورس قرار دارد، بنابراین چنانچه نیازمند سیاست‌گذاری یا نظارت باشد در شورا قابل طرح است. جواد جهرمی اعلام کرد: اینکه قانونی تصویب شود که اختیاراتی را به کارگروهی محول کند، به تجربه نشان داده که این موضوع مانند رفتار سلیقه‌ای با بازار است و چیزی جز دور زدن قواعد و قوانین نیست. پرسش اصلی در این زمینه این است که آیا سازوکارهای فعلی پاسخگو نیست؟ باید گفت زمانی که می‌توان از سازوکارهای فعلی استفاده کرد و فرآیندهای نظارتی آن نیز وجود دارد چرا از آن بهره نگیریم.

height="۱۲۸۰" src="https://www.sena.ir/d/۲۰۲۲/۰۷/۰۹/۰/۲۸۸۹۷.jpg?ts=۱۶۵۷۳۶۲۶۵۷۱۳۵" width="۱۰۳۰" style="display: block; margin-left: ۰px; margin-right: auto;"/>

بورس کالا در سال ۱۴۰۰ رکورد شکست

او در ابتدای این نشست عملکرد بورس کالا را در سال گذشته مورد بررسی قرار داد و افزود: سال ۱۴۰۰ برای بورس کالا، سالی طلایی بود به گونه ای که شاهد ورود محصولات جدید به بورس کالا در حوزه‌های مختلف صنعتی، معدنی و توسعه رینگ صادراتی با حضور کالاهای جدید و تنوع بخشی به کالاها بودیم که این موارد سبب ثبت رکوردهای بی سابقه ای در حجم و ارزش معاملات شد. جهرمی بیان کرد: برای سال ۱۴۰۱ نیز برنامه‌های مختلف و متنوعی در بورس کالا در نظر گرفته شده تا علاوه بر ایجاد بازارهای جدید، بخشی از بازارها و معاملاتی که سال قبل در بورس آغاز شد را در سال جاری به سمت اهداف مورد نظر سوق دهیم. راه اندازی معاملات گواهی سپرده و آتی شمش طلا نویدبخش اتفاقات خوبی است.

رسالت بورس کالا، کمک به اقتصاد ملی و تولید

معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران بورس کالا رسالتی را برای خود در نظر گرفته و آن این است که در سطح اختیاراتی که دارد به اقتصاد ملی و شرکت‌های تولیدی کمک کند. در سال قبل با آغاز ورود سیمان به بورس کالا، معاملات با حجم کوچکی آغاز شد و در ابتدا شاید کسی تصور نمی‌کرد که بازار سیمان به جایگاه فعلی و امروزی خود برسد. معاملات سیمان با هفته‌ای حدود ۴۰ هزار تن آغاز شد اما بعد از مدت کوتاهی در حدود یک تا ۱.۵ ماه توانستیم به عرضه‌های یک میلیون تنی در هفته برسیم.

جهرمی با بیان اینکه بورس کالا تنها یک پلتفرم معاملاتی است و گزارشگری بازار و قیمت می‌کند تا سیاست‌گذار بتواند با اطلاعات بدست آمده از معاملات بورس با توجه به اهداف تعریف شده در چارچوب عرضه و تقاضای بازار، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کند گفت: زمانی که این بازار شکل گرفت تعداد مشتریان سیمان بسیار کم بود اما اکنون بیش از ۳ هزار مشتری به صورت هفتگی از بورس سیمان خریداری می‌کنند و جایگاه سیمان نزد فعالان بازار تثبیت شده است. در این میان بازار سیمان فرازوفرودهایی را از سال گذشته تاکنون تجربه کرد برای مثال قطعی برق و کاهش عرضه‌ها را در برهه‌ای پشت سر گذاشتیم اما در نهایت با استفاده از مکانیزم بازار، فراز و فرودها به پایان رسید و ثبات مطلوبی در بازار سیمان حکمفرما بود. او در ادامه گفت: به این ترتیب سال گذشته با عرضه‌های پر حجم سیمان در بورس کالا، بازار به تعادل رسید و سیاست‌گذاران امر نیز بر این موضوع تاکید داشتند اما طی هفته‌های گذشته که به دلیل انتظارات از کاهش عرضه سیمان به دلیل قطعی برق کارخانه‌ها با افزایش قیمت مواجه هستیم، متأسفانه به جای ایجاد اطمینان خاطر برای مصرف‌کننده و مدیریت عرضه، بورس کالا مورد اتهام در زمینه کاهش عرضه سیمان قرار گرفت.

جهرمی اظهار داشت: با این تفاسیر وقتی همه شرکت‌های سیمانی و خریداران آن‌ها با سازوکار بورس آشنا شده اند بهتر است به جای مقصر معرفی کردن دستگاه‌های مختلف به دنبال سیاست‌گذاری صحیح و رشد عرضه‌ها باشیم که در این زمینه تصمیم به کنترل تقاضا آن هم به صورت یکباره و بدون اطلاع رسانی مناسب به خریداران نمی‌تواند راهگشا باشد. با این دست اقدامات باعث افزایش تقاضای سیمان در بازارهای خارج از بورس خواهیم و تنها رشد قیمت را مدتی به عقب انداخته ایم. اما توصیه ما براساس منویات ریاست محترم جمهوری، عدم تصمیم‌گیری‌های یکباره و شبانه و تعامل با تولیدکنندگان و همچنین اعتماد به مکانیسم عرضه و تقاضاست که همین رویه سال گذشته موجب تعادل بخشی به بازار سیمان شد. او گفت: سال گذشته نیز همزمان با کاهش قیمت سیمان ادعا شد که اقدامات صورت گرفته سبب شده قیمت سیمان در بازار پایین بیاید ما به عنوان بورس کالا در این مدت اعلام کردیم که بورس محل کشف قیمت است و درمورد افزایش و کاهش قیمت‌ها اظهار نظر نمی‌کند.

جهرمی تصریح کرد: درخواست ما از سیاست‌گذار قبول مکانیزم بازار و حرکت در همین مسیر است. متأسفانه در همین برهه مکاتبات خلاف واقعی با تصمیم‌گیران در خصوص بازار سیمان انجام شده و اعلام شده است که بورس سبب شده عرضه‌ها کاهش پیدا کند اما آمارهای شفاف بورس گویای این مسائل است. همچنین طی مذاکره با تولیدکنندگان تقاضا شد که عرضه‌ها کاهش نداشته باشد که خوشبختانه این اتفاق افتاد. او خاطرنشان کرد: امروز دستاورد سیمان نشان می‌دهد شفافیت، تعادل و بهبود اوضاع نقدینگی تولیدکنندگان مزیت‌های عمده عرضه سیمان در بورس کالا بوده است و بجای اینکه با بازار به صورت دستوری و غیرمنطقی رفتار کنیم می‌توان فرایند را به بورس سپرد.

داستان عرضه خودرو و مخالفت‌ها چه بود؟

معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران در بخش دیگر سخنان خود به موضوع خودرو اشاره کرد و اظهار داشت: در مورد این موضوع باید اعلام کنیم که بورس کالا ریسک‌های معامله خودرو در بورس را به طور کامل می‌داند، چون جامعه هدف تمامی افراد جامعه هستند و قطعاً این موضوع هزینه و گرفتاری‌های بورس کالا را دوچندان می‌کند اما پس از بررسی‌های زیاد به این نتیجه رسیدیم که صنعت خودرو برای خروج از بحران کنونی هیچ راهی جز ورود به بورس کالا ندارد.

جهرمی افزود: با همین دیدگاه براساس برنامه‌ریزی که از قبل شکل گرفته بود و تقریباً با معاونان قبلی وزارت صمت هماهنگی‌های لازم صورت گرفته بود، قرار شد این فرآیند با خودروهایی آغاز شود که مشمول قیمت‌گذاری و مصوبات شورای رقابت نیستند و از سوی دیگر ستاد تنظیم بازار در مورد آنها مصوبه‌ای ندارد. به این منظور ابتدا با ایران خودرو مذاکرات را برای عرضه هایما و تارا آغاز کردیم اما مدیرعامل این شرکت تغییر کرد. همچنین با شرکت سایپا نیز برای عرضه شاهین به توافق رسیدیم که این مذاکرات به پذیرش این خودرو در بورس انجامید.

او ادامه داد: خودروسازی گروه بهمن نیز با توجه به خودروهایی که در بازار عرضه می‌کرد و اختلاف قیمتی که همواره برای محصولات آن وجود داشت، جذابیت زیادی برای حضور داشت. با بررسی‌های صورت گرفته مشخص شد که این خودروها مشمول قیمت‌گذاری نبوده و مانعی برای عرضه در بورس نداشتند. لذا طبق دستورالعمل‌های قانونی و فرآیندهای مقرراتی که وجود داشت پذیرش این خودروها صورت گرفت و عرضه وانت کارا به عنوان اولین خودرو انجام شد اما از این مرحله به بعد اتفاقاتی رقم خورد و جزئیات متفاوتی از این موضوع منتشر شد که البته بورس کالا در این باره سکوت کرد تا چالشی در فضای رسانه‌ای برای تیم اقتصادی دولت ایجاد نشود؛ اما حقیقت آن است که روایت‌های شکل گرفته شده دقیق و کامل نبود.

فشارها برای لغو عرضه خودرو در بورس

جهرمی با بیان اینکه عرضه خودرو مطابق قوانین و مقررات بازار سرمایه صورت گرفت گفت: زمانی که از قوانین صحبت به میان می‌آید یک بحث ماده ۱۸ قانون ابزارها و نهادهای مالی است که دولت را مکلف می‌کند کالایی پذیرش شده در بورس را از شمول قیمت‌گذاری خارج کند و دیگری بند ج قانون ۳۶ احکام دائمی است که اعلام می‌کند کالاهایی که در بورس کالایی به عنوان بازار متشکل و سازمان یافته و تحت نظارت پذیرفته و مورد دادوستد قرار می‌گیرند طبق قوانین و مقررات آن بورس‌ها عرضه و مورد معامله قرار گیرند.

او تصریح کرد: لذا با بررسی این قوانین با عرضه کنندگان برای پذیرش صحبت شد و خودروهایی که قرار بود عرضه شود مشمول قیمت‌گذاری دستوری نبودند. زمانی که خودرو کارا عرضه و مورد معامله قرار گرفت فارغ از اینکه تاثیر آن بر بازار خودرو چگونه بود، روز بعد از آن وزارت صمت در تماسی درخواست کرد که معاملات خودرو عدم تایید شود. به وزارت صمت توضیح داده شد که طبق قوانین و مقررات امکان عدم تایید معاملات وجود ندارد و معاملات طبق قانون صورت گرفته و همان روز معامله مورد تایید قرار گرفته است. اما وزارت صمت اعلام داشت بورس کالا کار خلاف قانون انجام داده است و این موضوع پیگیری خواهد شد. او افزود: در آن زمان بورس کالا به وزارت صمت اعلام کرد اگر قوانین و مقرراتی در این حوزه وجود دارد به بورس اعلام شود تا مورد بررسی قرار گیرد که این اتفاق نیفتاد.

جهرمی اظهار داشت: پس از پذیرش خودروهای فیدلیتی و دیگنیتی نیز وزارت صمت اعلام کرد که جلسه‌ای در این زمینه برگزار می‌شود اما بورس کالا هر چه منتظر ماند جلسه‌ای از سمت وزارت صمت هماهنگ نشد. اطلاعیه عرضه این دو خودرو که بر روی سایت قرار گرفت شاهد فشارهایی از سوی وزارت صمت به وزارت اقتصاد و از سمت حراست وزارت صمت به کارکنان بورس کالا بودیم و حتی مواضعی از سوی وزارت صمت مطرح شد که بورس کالا عامل مشکلات بازار خودرو بوده است. در این برهه شاهد بودیم که به هیات مدیره بورس کالا نیز فشار آورده شد و درخواست شد هیات مدیره نسبت به لغو عرضه خودرو اقدام کند که در این زمینه هیات مدیره پیشنهاد داد که روال قانونی دنبال شود.

معاون عملیات و نظارت بر بازار بورس کالای ایران گفت: بعد از همه فشارهای رسمی و غیر رسمی و همینطور مکتوب و غیر مکتوب از سمت وزارت صمت، مدیرعامل بورس کالا ایران در نامه به این وزارتخانه درخواست کرد چنانچه موارد قانونی در خصوص عدم عرضه خودرو در بورس وجود دارد اعلام شود. چراکه موارد قبلی ارسالی به بورس کالا از جایگاه قانونی برخوردار نبود و خودروهایی که پذیرش شدند نیز مشمول قیمت‌گذاری نبودند. در نهایت روز سه شنبه یعنی روز قبل از عرضه خودرو جلسه‌ای در دفتر وزیر محترم صمت به صورت محدود شکل گرفت و وزیر نامه‌ای را به ما ارایه کردند که براساس مفاد آن خودرو نباید در بورس عرضه شود. بخشی از این نامه که بحث تعزیرات بود روال قانونی آن طی نشده بود که در همان جلسه به وزیر اعلام شد که این بخش جایگاه قانونی ندارد اما در مورد نامه دومی که ارایه شد و مربوط به مصوبه سران قوا بود، باید به لحاظ قانونی مورد بررسی قرار می‌گرفت.

چند ابهام و پرسش

جهرمی در ادامه افزود: این رویدادها چند ابهام بزرگ ایجاد کرد، اول آنکه چرا مصوبه‌ای که مربوط به سال گذشته بود به هیچ دستگاهی ابلاغ نشد و در وزارت صمت مانده بود که در نتیجه دستگاه‌ها از ماهیت و وجود چنین مصوباتی اطلاع ندارند و دقیقاً روز قبل از عرضه خودرو در بورس سخن از آن به میان آمده است. از طرف دیگر در مورد همین مصوبه نیز قرائت‌های متفاوتی وجود داشت و برخی صاحب نظران بحث‌شان این بود که اصلاً ملاک برای ورود وزارت صمت در موضوع خودرو ورود به همه خودروها نبوده بلکه خودروهایی مدنظر است که در اختیار شورای رقابت قرار گرفته است.

او گفت: ابهام دوم این است که نامه‌هایی که قبلاً مدیرکل‌های وزارت صمت برای بورس کالا ارسال کرده بودند فاقد وجهت قانونی بود و از طرف دیگر در این مدت به مواردی برخورد شد و از آن جمله می‌توان به عدم تشکیل کمیته تنظیم بازار خودرو برای تصمیم‌گیری در مورد خودروهای مشمول قیمت‌گذاری اشاره کرد. یعنی وزارت صمت از زمانی که این مصوبه را در اختیار داشت می‌توانست کمیته تنظیم بازار خودرو را تشکیل دهد و خودروهای مشمول قیمت‌گذاری را اعلام کند درحالی که طبق بررسی‌ها آخرین باری که این کمیته تشکیل جلسه داده سال ۹۹ بوده است که در مورد خودروهای پرتیراژ تصمیم‌گیری و قیمت‌گذاری صورت گرفته بود.

جهرمی اظهار داشت: لذا این نوع رفتار و برخورد وزارت صمت در حوزه عرضه خودرو فارغ از همه نقدهایی که به سامانه وزارت صمت وارد است محل بحث است چراکه تامین مالی خودروسازان یا منابع مالی جهت هزینه‌های جاری با ادامه فروش در این سامانه بحث برانگیز است.

به گفته جهرمی، عرضه خودرو در بورس کالا می‌توانست تجربه مهمی باشد تا وزارتخانه از قیمت فروش خودروها دید درستی داشته باشد و از طرفی رصد کند که بازار چگونه خواهد شد.

او ادامه داد: متأسفانه رفتارهایی که وزارت صمت بعد از این موضوع داشت جای تامل دارد. اخیراً اعلام شد تخلفی ایجاد شده و دلیل لغو عرضه خودرو در بورس، جلوگیری از ایجاد تخلفات بوده است که جامعه انتظار دارد که این تخلف صراحتاً اعلام شود که کجا بوده است.

معاون بورس کالا گفت: ابهام مهم‌تر این است که چرا از جیب سهامداران برای فروش خودروسازانی تصمیم‌گیری می‌شود که آن‌ها زیان ده هستند. یا ابهام دیگر آنجاست که قانون می‌گوید اگر دولت کالایی را کمتر از قیمت واقعی بازار قیمت‌گذاری کند، باید مابه‌التفاوت آن را در همان سال به شرکت مورد نظر پرداخت کند. اکنون اگر سهامداران بخواهند مابه‌التفاوت را دریافت کنند وزارت صمت چه عکس‌العملی نشان می‌دهد. همچنین ابهام دیگر آنجاست که بخاطر اشتباه سیستمی در سامانه فروش خودرو، به دستور وزارت صمت یک شبه تعداد خودروهایی که به افراد اختصاص پیدا می‌کند

افزایش می یابد اما چرا هزینه اش باید از جیب سهامدار یا خودروساز پرداخت شود. او ادامه داد: ابهام آنجا شکل می گیرد که سازمان حمایت نسبت به این موضوع واکنش نشان می دهد و اعلام می کند فرآیند قرعه کشی صحیح نیست و سازمان بازرسی هم بر آن تاکید دارد اما اصرار وزارتخانه بر انجام آن علیرغم تمامی تبعات آن است. جهری گفت: این ها سوالاتی است که باید به مردم پاسخ داده شود. مردم به نامه نگاری دو معاون وزیر مبنی بر مشکل سامانه عرضه خودرو حساس هستند اما این موضوعات نشان داد که وزارت صمت ظرفیت نقد و پاسخگویی صحیح به مشکلات را ندارد. او تاکید می کند: اینکه اعلام می شود عرضه خودرو در بورس ایجاد رانت می کند حرفی غیر منطقی محسوب می شود به نظر می رسد رانت در فرآیند فعلی قرعه کشی است. هر عقل سلیم اقتصادی این موضوع را تایید می کند که عرضه خودرو در بورس کالا و کشف واقعی قیمت این محصول، رانت را حذف می کند اما در مقابل قیمت گذاری دستوری و ادامه قرعه کشی توزیع رانت را در بر دارد. معاون بورس کالا ادامه داد: لازم به ذکر است که در کمیسیون تخصصی شورای عالی بورس این موضوع بررسی شد و اعضای کمیسیون موافقت خود را برای عرضه خودروهایی که مورد نظر بود صورت بگیرد اعلام کردند و به محض اینکه جلسه شورا برگزار و تصمیم گیری نهایی صورت گیرد اعلام خواهد شد.

قیمت گذاری دستوری محکوم به شکست است

وی در بخش دیگری از صحبت های خود با تاکید بر این نکته که بورس کالا تشکیل شده تا قیمت گذاری دستوری از بین رفته و براساس مکانیزم عرضه و تقاضا کشف قیمت شکل بگیرد گفت: برخی رویکردها و برخوردها بازگشت به عقب به شمار می رود که نشان می دهد برخی ها هنوز چارچوب بورس کالا را درک نکرده اند یا از این چارچوب تنها در جاهایی استفاده می کنند که به نفعشان است. تجربیات گذشته نیز بارها اثبات کرده است که قیمت گذاری دستوری و کنترل تقاضا همواره فرآیندی شکست خورده است.

جهرمی تصریح کرد: تاکید داریم که توزیع رانت چه با کنترل تقاضا یا قیمت گذاری دستوری هر دو یک پیام دارند و آن اینکه سفته بازی و دلال بازی را در بازار خارج از بورس افزایش خواهد داد و سبب ضرر و زیان برای سهامداران و فعالان همان صنعت خواهد شد. این موضوع در دولت های قبل نیز تجربه و آزموده شده و نتیجه ای جز شکست نداشته است.

منبع: پایگاه خبری بازار سرمایه ایران(سنا)